

XIX. YÜZYIL SONU OSMANLI BELGELERİNE GÖRE DİNÎ BAYRAM VE NEVRÛZ TEBRİKLERİ

**Religious Holidays and Nevruz Celebrations Among
the Ottomans According to the XIX. Century Documents**

**Célébrations de fêtes religieuses et "Nevrûz"
d'après les document ottomans de la fin du XIXe siècle**

Ahmet OĞUZ*

ÖZET

Makalede, Başbakanlık Arşivi Yıldız Esas Evrakı arasında yer alan dört belgede Mısır Hidivi İsmail Paşanın Sultan İkinci Abdülhamid'e gönderdiği Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı ve Yeni yıl tebrikleri ile Ahmet Cevdet Paşa'ya ait bir Nevruz tebriği yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler

Osmanlı Arşivleri, Tebrikleşme, Bayram, Nevruz

RÉSUMÉ

Dans l'article, vous trouverez trois documents, sur les célébrations des fêtes religieuses, et du nouvel an qui ont été envoyés par İsmail Pacha au Sultan Abdulhamid II, et une lettre est à Ahmed Cevdet Pacha sur Nevruz.

Mots-Clés

Archives Ottomanes, Célébration, Fête, Nevruz

Osmanlı arşivleri, Türk kültür tarihinin karanlıkta kalan yönlerini aydınlatabilecek binlerce belge ile doludur. Türk kültürü ve halkbilimi üzerine çalışan araştırmacıların sözlü kaynaklarla birlikte bu yazılı belgeleri de dikkate almaları daha sağlıklı sonuçlara ulaşmalarını sağlayacaktır. Türklerde tebrikleşme ve bunun tarihi belgeleri, Osmanlı döneminde nevrüz ve kutlama biçimleri, Osmanlı dönemi yeni yıl tebrikleri veya dini bayramlarda tebrikleşme gibi konular üzerinde çalışan araştırmacıların görmesi gereken veya yarar olan bir çok belge, arşivlerin tozlu raflarında ilgilerini beklemektedir.

XIX. Yüzyıl sonu Osmanlı arşiv belgeleri üzerine çalışırken, Başbakanlık Arşivi Yıldız Esas Evrakı arasında bulduğumuz aşağıdaki belgeleri, bu düşünceler doğrultusunda yorumsuz olarak bu konuda çalışmak isteyen araştırmacıların dikkatine sunuyoruz.

Mısır Hidivi İsmail Paşa'nın İkinci

ci Abdülhamid'e Gönderdiği Ramazan Tebriği:

Taraf-ı hazret-i hidividen mevrud telgrafnamedir

Cenab-ı rab-ı müteal menba-i bimihal-i mehasin ve efsal olan zat-ı ali-i mekarim-hisal padişahımız efendimiz hazretlerini kemal-i afiyet ve ikbal ve mezid-i şevket ve iclâl ile nice nice emsal-i kesiresinin müşahedesiyile meşerretbin nevval kafe-i amal eylesin mütehattem-i uhde-irakabe ve ferizen zimmet-i ubudiyet ve hususiyetim üzere şeref hulul eden iş bu mah-ı ramazan magfiret nişanın vecibe-i tebrik ve tehmiyesini huzur feyz nişur-ı mülükânelerine arz ve takdime ictisar eyledigim bi vakt-i hali ve münasebede hak-i pay-ı şevket-i ahtiva hazret tacdarilerine arz ve tebliğ ettirilmesi hususuna mübaderet ve dikkat edesiz.

Fi: Gurre Ramazan, sene (1)294.
(BOA, Y EE 128/16: Başbakanlık Osmanlı Arşivi Yıldız Esas Evrakı)

* Afyon Kocatepe Üniv. Araştırma Görevlisi

Kurban Bayramı Tebriği:

Hak-i pay-ı meramim ihtiva-i cenab-ı hilafetpenahiye ariza-i rekabet fariza-i bendeganımdır.

Cenab-ı mehamin-i müteal takaddes-i zatehu anilendad-ı velamesal hemişe-i vücud-ı bi-hubud kerimu'l- hisul-i şahaneleri kemal-i tend-resti ve afiyetle zuyur evrenk-i hilafet-i uzma ve erike bahşa-yı saltanat-ı kübra ederek evkat ve saatıma ve sali mülükanelerin makrun sunuf-u safa-yı bal ve merhun-ı netayic hayril fal eyleyüb fiyuzat-ı amimetül el berekat-ı samadaniyesin şan-ı madelet nişan-ı hüsrevanelerinde ibray-ı ittisal eylemek duavat-ı cami-ül icabat-ı ruz u leyal sebt-i sahilfe-i eda ve ikmal kılınmakda olduğunun nuyna-yu uyunu alimiyan ve tahsis-i kuhali geran-ı behayı bende-i namide-i şakir-ul ihsan-ı abd-ı melükane olan atebe-i sema mertebe-i tacadarilerine arz ve beyana cest-i cud-ı zaman de'b-i bendegiden olmağla hululiyle şerefmend olduğumuz ıyd-ı edha-yı meyamine müteyanın hakk-ı ehak zilyet penahilerinde kemal-i yümn ve madeni ve bu gibi nice eyyam-ı esdül itsamin bil ferdil iclal idrakini cenab-ı rab-ı mecid-i feyz-i mezid hazretlerinden bahulus -u cenan temanna olunmakda bulunmuştur. Bununla beraber her an ve dakika müşahadesiyle dilseyri pürniam olduğum eltaf-ı namütenahi-i şehinşahilerinden binde bir nisbetinde eda-yı şükrüne vüsat ve miknet-i beşeriyye-i bendeganem haiz-i iktidar olamadığım itirafından başka kendime bir şeyler bulamadım mamafih hemvare ihtiyacıyla iftihar ve kesb-i mesar eylediğim teveccüh ve teltüfatı bende-inevazilerinin bendeganemde atufeten beka ve min gayr-ı haddin mücerred ifa-yı lazıme-i tebrik ve tehniyetle takdim-i ubudiyete ictira marazında iş bu varaka-i rukiyyet-i mahsusa-i. mikdaranem refi bargah-ı Süleyman unvan mehabet-ı iktiran kılınmış olmanın ol babda ve her kârda ve katibe-i ahvelde lutf ve merhamet veliyünnimet-i biminnet alimiyan bi imtihan efendimiz hazretlerindir.

BOA, Y EE 85/78.

Ahmet Cevdet Paşa'nın Nevruz Tebriği:

Nevruzunuz mübarek olsun. Bu sene bilmem Nevruziye aldınız mı? Burada Nevruzunuz ne demek olduğunu bilen yok. Nevruzunuz arayıp soran yok. Fakat Nevruza benzer gün dahi olmadığı gibi yağmurlar yağmağla geri ertesi gün açılıp gör geri hala havalar açılmadı. Nevruzunuz yalnız münecimbaşının takviminde görün. Ali Sedat ve Aliye gözlerinden öperim. Sizlere selamlar eylerim.

Fi; 14 Safer, sene 92. Ahmed Cevdet.

Ali Sedat Bey Efendiye¹

Sadık efendinin müddet-i tahdidine dair çendruz mukaddem gelen mektubunuz üzere bir ay daha müddet-i tahdid olundu ve kendisine mektubu ben tarafından telgraf yazıldı. Yanyalılar² işlerini pek iyi bilirse şimdi seninle gelirse elbette ve vapur parası dahi vermez. Orasını Sadık efendi iyi sorup etmiştir. Fakat vapur parası artık senin hesabına tutulmalıdır oğlum. Cevdet.

BOA, Y EE 142/5

Hidiv İsmail Bey'in İkinci Abdülhamid'e Gönderdiği Yeniyl Tebriği:

Baş kitabet Hidiv İsmail bey tarafından 14 Kanunevvel 1279 tarihiyle varid olan telgrafnamenin tercümesi:

Sal-i cedidin tebriki vesilesiyle velinimetimiz Yar-ı Şahi efendimiz hazretlerinin umr-u şevket şahaneleri ravan-ı hayriyyesiyle meşgul olduğumun felek mertebe-i tacadariye arz ve tebliğini niyaz ederim. (12)96. Zilkade 29. BOA, Y EE 84/29

NOTLAR

¹ Ali Sedat Bey Efendiye kaydı ile yazılan metin bir tebrik olamamakla birlikte, aynı metin içinde olduğu ve üstteki nevrüz tebriğinin gönderildiği yeri gösterdiği için buraya kaydedilmiştir.

² Cevdet Paşa Hicri 1291 Ramazanında Yanya Valisi olmuştur. (Cevdet Paşa 1991 Tezakir, Cilt 4, TTK Yayını, Ankara, s.131.